

מכון הדר

MECHON HADAR

Dayenu: The Core Story of the Haggadah

Rabbi Elie Kaunfer - kaunfer@mechonhadar.org

Community Beit Midrash

<p>1) Mishnah Pesahim 10:4</p> <p>They pour him a second cup. Here the son asks [his father] And if there is no knowledge with the son, his father teaches him. How different this night is from all other nights! On all other nights we eat hametz and matzah; Tonight we eat only matzah. On all other nights we eat any kind of vegetable; Tonight we eat the bitter herbs. On all other nights we eat meat that is roasted, boiled and cooked; Tonight entirely roasted. On all other nights we do not dip even once; Tonight we dip twice.</p> <p>According to the knowledge/ability of the child should his father instruct him. One begins with shame/disgrace, and one finishes with praise; and expounds from “My father was a wandering Aramean/An Aramean tried to destroy my father (Deut 26:5)” until he finishes the entire section.</p>	<p>(1) משנה מסכת פסחים פרק י</p> <p>מזגו לו כוס שני וכאן הבן שואל [אביו] ואם אין דעת בבן אביו מלמדו מה גשנתה הלילה הזה מכל הלילות שבכל הלילות אנו אוכלין חמץ ומצה הלילה הזה כולו מצה שבכל הלילות אנו אוכלין שאר ירקות הלילה הזה מרור שבכל הלילות אנו אוכלין בשר צלי שוק ומבושל הלילה הזה כולו צלי שבכל הלילות אנו מטבילין פעם אחת הלילה הזה שתי פעמים ולפי דעתו של בן אביו מלמדו מתחיל בגנות ומסיים בשבח ודורש מארמי אובד אבי עד שיגמור כל הפרשה כולה</p>
--	--

<p>1a) Deuteronomy 26:5-10</p> <p>When you enter the land that YHVH your God is giving to you as a heritage, and you possess it and settle in it, you shall take some of every first fruit of the soil, which you harvest from the land that YHVH your God is</p>	<p>(1a) דברים פרק כו</p> <p>(א) וְהָיָה כִּי תָבוֹא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְקַוֶּה אֱלֹהֶיךָ גָּמוֹן לָךְ נַחֲלָה וּירָשָׁתָה וַיִּשְׁבְּתָם בָּהּ: (ב) וּלְקַחְתָּ מֵרֵאשִׁית כָּל פְּרֵי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תָּבִיא מֵאֶרֶץ אֲשֶׁר יְקַוֶּה אֱלֹהֶיךָ גָּמוֹן לָךְ וְשָׂמַתָּ</p>
--	---

<p>giving you, put it in a basket, and go to the place where YHVH your God will choose to establish His name. You shall go to the priest in charge at that time and say to him: "I acknowledge this day before YHVH your God that I have entered the land that YHVH swore to our fathers to assign us." The priest shall take the basket from your hand and set it down in front of the altar of YHVH your God.</p> <p>You shall then recite as follows before YHVH your God: "My father was a wandering Aramean/ (or: An Aramean tried to destroy my father). He went down to Egypt with meager numbers and sojourned there; but there he became a great and very populous nation. The Egyptians dealt harshly with us and oppressed us; they imposed heavy labor upon us. We cried to YHVH, the God of our fathers, and YHVH heard our plea and saw our plight, our misery and our oppression. YHVH freed us from Egypt by a mighty hand, by an outstretched arm and awesome power, and by signs and wonders.</p> <p>He brought us to this place and gave us this land, a land flowing with milk and honey. Now I bring the first fruits of the soil which You, O YHVH, have given me." You shall leave it before YHVH your God and bow low before YHVH your God. And you shall enjoy, together with the Levite and the stranger in your midst, all the bounty that YHVH your God has bestowed upon you and your household.</p>	<p>בטנא והלכת אל המקום אשר יבחר יקוק אלהיך לשכון שמו שם: (ג) וכאת אל הפה אשר יהיה בימים ההם ואמרם אליו הנדתי היום ליקוק אלהיך כי באתי אל הארץ אשר נשבע יקוק לאבותינו לתת לנו: (ד) ולקח הפה הטנא מידך והניחו לפני מנבח יקוק אלהיך: (ה) וענית ואמרם לפני יקוק אלהיך ארמי אבד אבי וירד מצרימה ויגר שם במתי מעט ויהי שם לגוי גדול עצום ורב: (ו) וירעו אתנו המצרים ויענונו ויתנו עלינו עבדה קשה: (ז) ונצעק אל יקוק אלהי אבותינו וישמע יקוק את כלנו וירא את ענינו ואת עמלנו ואת לחצנו: (ח) ויוצאנו יקוק ממצרים ביד חזקה ובזרע נטויה ובמרא גדל ובאותות ובמפתים: (ט) ויבאנו אל המקום הזה וישן לנו את הארץ הזאת ארץ זבת חלב ודבש: (י) ועתה הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתת לי יקוק והנחתו לפני יקוק אלהיך והשתחוית לפני יקוק אלהיך: (יא) ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך יקוק אלהיך ולביתך אמה ושלוי והגר אשר בקרבך: ׀</p>
<p>2) Babylonian Talmud Pesahim 116a</p> <p>"One begins with shame/disgrace, and one finishes with praise." What is "shame/disgrace"? Rav said: In the beginning, our ancestors were idol worshippers. Shmuel/Rava said: "We were slaves..." (Deut 6:21)</p>	<p>2) תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קטז עמוד א - ב</p> <p>מתחיל בגנות ומסיים בשבח מאי בגנות? רב אמר: מתחלה עובדי עבודת גלולים היו אבותינו. [ושמואל] אמר: עבדים היינו.</p>

<p>3) Jerusalem Talmud Pesahim 10:5; 37d</p> <p>Rav said: As in the beginning. “Our ancestors dwelt beyond the river (Euphrates)”... “But I took your father, Avraham, from beyond the river (Euphrates)” [Joshua 24:2-3]</p>	<p>3) תלמוד ירושלמי מסכת פסחים פרק י דף לז טור ד/ה"ג</p> <p>רב אמר (מ)[כ]תחילה (צריך להתחיל) בעבר הנהר ישבו אבותיכם וגו' ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר</p>
--	--

<p>4) Dayenu, from Haggadah</p> <p>If He had brought us out from Egypt, and had not carried out judgments against them, it would have been enough!</p> <p>If He had carried out judgments against them, and not against their idols, it would have been enough!</p> <p>If He had destroyed their idols, and had not smitten their first-born, it would have been enough!</p> <p>If He had smitten their first-born, and had not given us their wealth, it would have been enough!</p> <p>If He had given us their wealth, and had not split the sea for us, it would have been enough!</p> <p>If He had split the sea for us, and had not taken us through it on dry land, it would have been enough!</p> <p>If He had taken us through the sea on dry land, and had not drowned our oppressors in it, it would have been enough!</p> <p>If He had drowned our oppressors in it, and had not supplied our needs in the desert for forty years, it would have been enough!</p> <p>If He had supplied our needs in the desert for forty years, and had not fed us the manna, it would have been enough!</p> <p>If He had fed us the manna, and had not given us the Shabbat, it would have been enough!</p> <p>If He had given us the Shabbat, and had not brought us before</p>	<p>4) כמה מעלות טובות למקום עלינו. אלו הוציאנו ממצרים ולא עשה בהם שפטים דיינו</p> <p>אלו עשה בהם שפטים ולא עשה דין באלהיהם דיינו</p> <p>אלו עשה דין באלהיהם ולא הרג את בכוריהם דיינו</p> <p>אלו הרג את בכוריהם ולא נתן לנו את ממונם דיינו</p> <p>אלו נתן לנו את ממונם ולא קרע לנו את הים דיינו</p> <p>אלו קרע לנו את הים ולא העבירנו בתוכו בחרבה דיינו</p> <p>אלו העבירנו בתוכו בחרבה ולא שקע צרינו בתוכו דיינו</p> <p>אלו שקע צרינו בתוכו ולא ספק צרכנו במדבר [מ' שנה] דיינו</p> <p>אלו ספק צרכנו במדבר [מ' שנה] ולא האכילנו את המן דיינו</p> <p>אלו האכילנו את המן ולא נתן לנו את השבת דיינו</p> <p>אלו נתן לנו את השבת ולא קרבנו</p>
---	--

<p>Mount Sinai, it would have been enough!</p> <p>If He had brought us before Mount Sinai, and had not given us the Torah, it would have been enough!</p> <p>If He had given us the Torah, and had not brought us into the land of Israel, it would have been enough!</p> <p>If He had brought us into the land of Israel, and had not built for us the <i>Beit Hamikdash</i>, it would have been enough!</p> <p>Thus, how much more so should we be grateful to Him for the doubled and redoubled goodness that He has bestowed upon us; for He has brought us out of Egypt, and carried out judgments against them, and against their idols, and smote their first-born, and gave us their wealth, and split the sea for us, and took us through it on dry land, and drowned our oppressors in it, and supplied our needs in the desert for forty years, and fed us the manna, and gave us the Shabbat, and brought us before Mount Sinai, and gave us the Torah, and brought us into the land of Israel and built for us the Beit Hachayim and built for us the Beit Hachayim to atone for all our sins.</p>	<p>לפני הר סיני דיינו אלו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו אלו נתן לנו את התורה ולא הכניסנו לארץ ישראל דיינו אלו הכניסנו לארץ ישראל ולא בנה לנו בית המקדש דיינו על אחת כמה וכמה טובה כפולה ומכופלת למקום עלינו. שהוציאנו ממצרים. ועשה בהם שפטים. ועשה דין באלהיהם. והרג את בכוריהם. ונתן לנו את ממונם. וקרע לנו את הים. והעבירנו בתוכו בחרבה. ושקע צרינו בתוכו. וספק צרכנו במדבר ארבעים שנה. והאכילנו את המן. ונתן לנו את השבת. וקרבנו לפני הר סיני. ונתן לנו את התורה. והכניסנו לארץ ישראל. ובנה לנו את בית הבחירה לכפר על כל עונותינו.</p>
---	---

<p>5) Psalms 136:10-26</p> <p>¹⁰Who struck Egypt through their first-born, His steadfast love is eternal; ¹¹and brought Israel out of their midst, His steadfast love is eternal; ¹²with a strong hand and outstretched arm, His steadfast love is eternal; ¹³Who split apart the Sea of Reeds, His steadfast love is eternal;</p>	<p>5) תהלים פרק קלו</p> <p>(י) למכה מצרים בבכוריהם כי לעולם חסדו; (יא) ויוצא ישראל מתוכם כי לעולם חסדו; (יב) בגיד עזקה ובחריצו גטויה כי לעולם חסדו; (יג) לגגיר ים־סוף לגגירים כי לעולם חסדו;</p>
--	--

<p>¹⁴and made Israel pass through it, His steadfast love is eternal; ¹⁵Who hurled Pharaoh and his army into the Sea of Reeds, His steadfast love is eternal; ¹⁶Who led His people through the wilderness, His steadfast love is eternal; ¹⁷Who struck down great kings, His steadfast love is eternal; ¹⁸and slew mighty kings— His steadfast love is eternal; ¹⁹Sihon, king of the Amorites, His steadfast love is eternal; ²⁰Og, king of Bashan— His steadfast love is eternal; ²¹and gave their land as a heritage, His steadfast love is eternal; ²²a heritage to His servant Israel, His steadfast love is eternal;</p>	<p>(יד) והעביר ישראל בְּתוֹכוֹ כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדּוֹ: (טו) וְנָגַר פַּרְעֹה וְחֵילוֹ בְּיַם־סוּף כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדּוֹ: (טז) לְמוֹלֵיד עַמּוֹ בַּמִּדְבָּר כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדּוֹ: (יז) לְמַפֵּה מְלָכִים גְּדֹלִים כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדּוֹ: (יח) וַיַּהַרְג מְלָכִים אַדִּירִים כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדּוֹ: (יט) לְסִיחֹן מֶלֶךְ הָאֲמֹרִי כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדּוֹ: (כ) וְלְעוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדּוֹ: (כא) וַנָּתַן אֶרְצָם לְנַחֲלָה כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדּוֹ: (כב) וַנַּחֲלֵה לְיִשְׂרָאֵל עֲבָדָו כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדּוֹ:</p>
<p>Psalms 135:8-12</p> <p>⁸He struck down the first-born of Egypt, man and beast alike; ⁹He sent signs and portents against Egypt, against Pharaoh and all his servants; ¹⁰He struck down many nations and slew numerous kings; ¹¹Sihon, king of the Amorites, Og, king of Bashan, and all the royalty of Canaan; ¹²and gave their lands as a heritage, as a heritage to His people Israel.</p>	<p>תהלים פרק קלה</p> <p>(ח) שָׁהֲפָה בְכוֹרֵי מִצְרַיִם מֵאֲדָם עַד־בְּהֵמָה: (ט) שְׁלַחוּ אֹתוֹת וּמִפְתָּיִם בְּתוֹכֵכִי מִצְרַיִם בְּפִרְעֹה וּבְכָל־עַבְדָּיו: (י) שָׁהֲפָה גּוֹיִם רַבִּים וַיַּהַרְג מְלָכִים עֲצוּמִים: (יא) לְסִיחֹן וְלְעוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן וְלְכָל מַמְלָכוֹת כְּנָעַן: (יב) וַנָּתַן אֶרְצָם נַחֲלָה לְנַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ:</p>

<p>6) Mishnah Sukkah 5:4; Middot 2:5</p> <p>...And the Levites on harps and on lyres, and with cymbals, and with trumpets and with other instruments of music without number upon the fifteen steps (maalot) leading down from the court of the Israelites to the Women's court</p>	<p>6) משנה מסכת סוכה פרק ה:ד</p> <p>...והלוים בכנורות ובנבלים ובמצלתיים ובחצוצרות ובכלי שיר בלא מספר על חמש עשרה מעלות היורדות מעזרת ישראל לעזרת נשים כנגד חמשה עשר שיר המעלות שבתהלים שעליהן לויים עומדין בכלי שיר ...</p>
--	--

<p>(outer court), corresponding to the Fifteen Psalms of Ascent in the Psalms (120-134); upon them the Levites used to stand with musical instruments and sing hymns.</p> <p>...The fifteen steps (maalot) went up from [the Womens' court] to the court of the Israelites, corresponding to the 15 Ascents in Psalms that the Levites would sing in song. They were not square (steps) but rather curved like a semi-circle.</p>	<p>משונה מסכת מידות פרק ב</p> <p>חמש עשרה מעלות עולות מתוכה לעזרת ישראל כנגד חמש עשרה מעלות שבתהלים שעליהן הלויים אומרים בשיר לא היו טרוטות אלא מוקפות כחצי גורן עגולה:</p>
---	--

<p>7) Ezra 7:9</p> <p>On the first day of the first month the journey up from Bavel was started, and on the first day of the fifth month he arrived in Jerusalem, thanks to the benevolent care of his God for him.</p> <p>Nehemiah 9:4, 10-16</p> <p>⁴On the raised platform (maaleh) of the Levites stood Yeshua and Bani, Kadmiel, Shevaniah, Bunni, Shereviah, Bani and Henani, and they cried in a loud voice to YHVH their God... ¹⁰You performed signs and wonders against Pharaoh, all his servants, and all the people of his land, for You knew that they acted presumptuously toward them. You made a name for Yourself that endures to this day. ¹¹You split the sea before them; they passed through the sea on dry land, but You threw their pursuers into the depths, like a stone into the raging waters. ¹²You led them by day with a pillar of cloud, and by night with a pillar of fire, to give them light in the way they were to go. ¹³You came down on Mount Sinai and spoke to them from heaven; You gave them right rules and true teachings, good laws and commandments. ¹⁴You made known to them Your holy sabbath, and You</p>	<p>7 עזרא פרק ז</p> <p>(ט) כִּי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן הָיָא יוֹם הַמַּעֲלָה מִבָּבֶל וּבְאֶחָד לַחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי בָּא אֶל-יְרוּשָׁלַם כִּי-אֱלֹהֵי הַטוֹבָה עָלָיו:</p> <p>נחמיה פרק ט</p> <p>(ד) וַיִּקְרָא עַל-מִעְלֵה הַלְוִיִּם יֵשׁוּעַ וּבְנָי קַדְמִיָּאל שְׁבַנְיָהּ בְּנֵי שַׁרְבֵיָהּ בְּנֵי חֲנַנִּי וַיִּזְעָקוּ בְּקוֹל גָּדוֹל אֶל-יְהוָה וַיִּקְרָא אֱלֹהֵיהֶם:</p> <p>... (י) וַתִּתֵּן אֹתָם וּמִכְפָּתֵיהֶם בְּפִרְעֹה וּבְבָלְעָבְדָיו וּבְכָל-עַם אֲרָצוֹ כִּי יִזְעַתָּ כִּי הִזִּידוּ עֲלֵיהֶם וַתַּעַשׂ-לָהֶם שֵׁם כְּהַיּוֹם הַזֶּה:</p> <p>(יא) וְהֵימָּן בְּקַעֲמָתָם לִפְנֵיהֶם נִיעַבְרוּ בְּתוֹרַת-הַיָּם בִּיבְשָׁעָה וְאֶת-רִדְפֵיהֶם הִשְׁלַכְתָּ בְּמִצּוֹלֹת כְּמוֹ-אֲבָן בְּמַיִם עֲזִימִים:</p> <p>(יב) וּבְעַמּוּד עָנָן הִנְחִיתָם יוֹמָם וּבְעַמּוּד אֵשׁ</p>
--	--

<p>ordained for them laws, commandments and Teaching, through Moses Your servant.</p> <p>¹⁵You gave them bread from heaven when they were hungry, and produced water from a rock when they were thirsty. You told them to go and possess the land that You swore to give them.</p> <p>¹⁶But they—our fathers—acted presumptuously; they stiffened their necks and did not obey Your commandments.</p>	<p>לִלְקַח לְהַאֲרִיךְ לָהֶם אֶת־הַחֲדָרָה אֲשֶׁר יִלְכּוּ־בָהּ:</p> <p>(יג) וְעַל הַר־סִינַי יִרְדּוּ וְדָבַר עִמָּהֶם מִשְׁמַיִם וְתַמְּנוּ לָהֶם מִשְׁפָּטִים יִשְׂרָיִם וְתוֹרוֹת אֲמַת חֻקִּים וּמִצְוֹת טוֹבִים:</p> <p>(יד) וְאֶת־שֶׁבַח קֹדֶשׁ הַדְּבָרָה לָהֶם וּמִצְוֹת וְחֻקִּים וְתוֹרָה צִוִּיתָ לָהֶם בְּיַד מֹשֶׁה עַבְדְּךָ:</p> <p>(טו) וְלָהֶם מִשְׁמַיִם נִתְּנָה לָהֶם לְרַעְיָכֶם וּמַיִם מִסְּלַע הוֹצֵאתָ לָהֶם לְצִמְאֹם וְתֹאמַר לָהֶם לְבוֹא לְרַשֵּׁת אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁאַתָּ אֶת־יָדְךָ לַתָּת לָהֶם:</p> <p>(טז) וְהֵם וְאֲבוֹתֵינוּ הִגִּידוּ וַיִּקְשׁוּ אֶת־עַרְפָּם וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתֶיךָ:</p>
---	--

<p>8) Psalms 106:6-13</p> <p>⁶We have sinned like our forefathers; we have gone astray, done evil.</p> <p>⁷Our forefathers in Egypt did not perceive Your wonders; they did not remember Your abundant love, but rebelled at the sea, at the Sea of Reeds.</p> <p>⁸Yet He saved them, as befits His name, to make known His might.</p> <p>⁹He sent His blast against the Sea of Reeds; it became dry; He led them through the deep as through a wilderness.</p> <p>¹⁰He delivered them from the foe, redeemed them from the enemy.</p> <p>¹¹Water covered their adversaries; not one of them was left.</p> <p>¹²Then they believed His promise, and sang His praises.</p> <p>¹³But they soon forgot His deeds; they would not wait to learn His plan.</p>	<p>8) תהלים פרק קו</p> <p>(ו) חָטְאָנוּ עִם־אֲבוֹתֵינוּ הִעַרְבֵנוּ הַרְשָׁעָנוּ:</p> <p>(ז) אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם לֹא־הִשְׁפִּילּוּ נִפְלְאוֹתֶיךָ לֹא זָכְרוּ אֶת־רַב חַסְדֶּיךָ וַיִּמְרוּ עַל־יָם בַּיַּם־סוּף:</p> <p>(ח) וַיֹּשִׁיעֵם לִמְעַן שְׁמוֹ לְהוֹדִיעַ אֶת־גְּבוּרָתוֹ:</p> <p>(ט) וַיִּגַּעַר בַּיַּם־סוּף וַיִּתְחַבֵּב וַיּוֹלִיכֵם בְּתַהֲלֹמוֹת כַּמְדָּבָר:</p> <p>(י) וַיֹּשִׁיעֵם מִיַּד שׂוֹנְאֵי וַיִּגְאֹלֵם מִיַּד אוֹיֵב:</p> <p>(יא) וַיִּכְסּוּ־מַיִם צְרִיָּהֶם אֶתְּךָ מֵהֶם לֹא נֹתַר:</p> <p>(יב) וַיִּאֱמִינוּ בְּדַבְּרֶיךָ וַיִּשְׂרוּ תְהִלָּתוֹ:</p> <p>(יג) מִהֲרֹו שָׁכְחוּ מַעֲשָׂיו לֹא־חָפוּ לַעֲצָתוֹ:</p>
--	---

9) Good Friday sermon from Melito of Sardis, 2nd Century Turkey

Israel the ungrateful!
 How much did you value the ten plagues?

How much did you value the nightly pillar and the daily cloud?
 And the crossing of the Red Sea?
 How much did you value the giving of the manna from heaven,
 And the supply of water from a rock,
 And the giving of the Torah at Horev,
 And the inheritance of the Land?

10) Malachi 3:10

¹⁰Bring the full tithe into the storehouse, and let there be food in My House, and thus put Me to the test—said the Lord of Hosts. I will surely open the floodgates of the sky for you and pour down blessings on you (*ad bli dai*).”

Leviticus Rabbah 35:

What is “*ad bli dai*”? R. Yonah and R. Shimon bar Ba in the name of R. Yohanan: Something which you cannot ever say enough about - that is a blessing.

R. Brekhiah and R. Helbo and R. Abba bar Ilai in the name of Rav said: Until their lips wore out from saying “enough for us blessings!” “enough for us blessings!”

(10) מלאכי פרק ג

(י) הִבִּיאוּ אֶת־כָּל־הַמַּעֲשֵׂר אֶל־בַּיִת הָאוֹצֵר וַיְהִי לָרֶךְ
 בְּבֵיתִי וּבִקְנוֹנֵי נֶאֱבָאת אָמַר יְקוֹקֵץ צְבָאוֹת אֱמֹלֵא אֶפְתַּח
 לָכֶם אֶת אַרְבָּוֹת הַשָּׁמַיִם וְהַרְיִקְתִּי לָכֶם בְּרִכָּה עַד־בְּלֵי־דַי:
 וַיִּקְרָא רַבֵּה (מַרְגְּלִיּוֹת) פִּרְשֵׁת בַּחֲקוֹתַי פִּרְשֵׁה לֵה

"הביאו את כל המעשר אל בית האוצר וגו"
 "והריקותי לכם ברכה עד בלי די" (מלאכי ג, י).
 ר' יונה ור' שמעון בר בא בש' ר' יוחנן דבר שאי אפשר
 לומר עליו דיי הוא ברכה. ר' ברכיה ור' חלבו ר' אבא בר
 עילאי בש' רב עד שיבלו שפתותיכם לומר דיינו ברכות
 דיינו ברכות.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ברכות פרק ט הלכה ה

הביאו את כל המעשר וגו'. מהו עד בלי די רבי יוסי בר
 שמעון בר בא בשם ר' יוחנן דבר שאי אפשר לו לומר
 דיי הוא ברכה. ר' ברכיה ור' חלבו ורב אבא בר עילאי
 בשם רב עד שיבלו שפתותיכם מלומר דיינו. ברכות
 דיינו ברכות.

11) Sifrei Devarim #9 (and see 337, 339)

Is it possible that Moses couldn't judge Israel?
 A person who took them out of Egypt,
 and split the sea for them
 and brought down the manna for them
 and brought them the quail
 and did for them miracles and mighty acts and
 he wasn't able to judge them?

(11) ספרי דברים פרשת דברים פסקא ט

איפשר שלא היה משה יכול לדון את ישראל
 אדם שהוציאם ממצרים
 וקרע להם את הים
 והוריד להם את המן
 והגזיז להם את השליו
 ועשה להם נסים וגבורות

<p>Rather this is what he said to them: "YHVH Your God has multiplied you" (Deut 1:10) - through your judges (dayanchem)</p> <p>They said: If we had been plagued without letting them go, it would have been enough; Or if we had been plagued and let them go without our money being taken, it would have been enough. But we were plagued, let them go, and our money was taken. Mekhilta DeRebbe Yishmael Beshalah 1</p> <p>When Pharaoh saw that Israel had left, he said: It would not be worth our while to pursue Israel, but for the sake of the silver and gold they have taken from us - it is worthwhile... Mekhilta DeRebbe Yishmael Beshalah 7</p>	<p>ולא היה יכול לדונם אלא כך אמר להם ה' אלהיכם הרבה אתכם על גבי דייניכם</p> <p>מכילתא דרבי ישמעאל בשלח - מסכתא דויהי פרשה א אמרו אלו לקינו ולא שלחנו כדי הוא לנו אלא לקינו ושלחנו או אלו לקינו ושלחנו ולא היו נוטלין ממונינו כדי הוא לנו אלא לקינו ושלחנו ונטלו ממונינו.</p> <p>מכילתא דרבי ישמעאל בשלח - מסכתא דשירה פרשה ז כיון שראה פרעה שיצאו ישראל אמר לא דיינו לרדוף אחרי ישראל אלא בשביל כסף וזהב שלקחו ממנו כדי הוא כיון שראו מקצת העם שאבדו ממונם מועט אמרו הוותרה לא נרדוף אחרי ישראל</p>
---	---

<p>12) Exodus 7:4</p> <p>⁴When Pharaoh does not heed you, I will lay My hand upon Egypt and deliver My ranks, My people the Israelites, from the land of Egypt with extraordinary chastisements.</p> <p>Exodus 12:12</p> <p>¹²For that night I will go through the land of Egypt and strike down every first-born in the land of Egypt, both man and beast; and I will mete out punishments to all the gods of Egypt, I the Lord.</p> <p>Numbers 33:4</p> <p>⁴The Egyptians meanwhile were burying those among them whom the Lord had struck down, every first-born whereby the Lord executed judgment on their gods.</p> <p>Exodus 16:29</p> <p>²⁹Mark that the Lord has given you the sabbath; therefore He gives you two days' food on the sixth day. Let everyone remain where he is: let no one leave his place on the seventh day."</p>	<p>(12) שמות פרק ז</p> <p>(ד) ולא־ישמע אִלְכֶם פֶּרְעֹה וְנִתְמִי אֶת־יְגִי בְּמִצְרַיִם וְהוֹצֵאתִי אֶת־צִבְאוֹתַי אֶת־עַמִּי בְּגִי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּשִׁפְטִים גְּדֹלִים:</p> <p>שמות פרק יב</p> <p>(יב) וְעָבַרְתִּי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּלַּיְלָה הַזֶּה וְהִכִּיתִי כָל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מֵאָדָם וְעַד־בְּהֵמָה וְיִבְכַלְ־אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֲעֲשֶׂה שִׁפְטִים אֲנִי יְהוָה:</p> <p>במדבר פרק לג</p> <p>(ד) וּמִצְרַיִם מִקְבְּרֵיהֶם אֵת אֲשֶׁר הִכָּה יְהוָה יְהוָה בְּהֵמָה כָּל־בְּכוֹר וּבְאֵלֵיהֶם עָשָׂה יְהוָה שִׁפְטִים:</p> <p>שמות פרק טז</p> <p>(כט) רְאוּ כִי־יְקַוֶּה נָתַן לָכֶם הַשַּׁבָּת עַל־כֵּן הוּא נָתַן לָכֶם בַּיּוֹם הַשְּׁשִׁי לֶחֶם יוֹמַיִם שְׂבִיבוּ אִישׁ מִתְּחִיבוֹ אֶל־צֵאָה אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי:</p>
---	--